

Σήμερα, ξέρουμε πως ήταν λάθος. Αλλά σήμερα μιλάμε με γνωστό το αποτέλεσμα των εκλογών της 31ης Μαρτίου του 1946. Στο κλίμα της εποχής, το σύνθημα της αποχής από τις εκλογές του 1946 φάνταζε σαν η σωστή λύση για την Αριστερά και η βολική για τη Δεξιά. Αποδείχτηκε το δεύτερο. Αν υποθεθεί πως οι επί πλέον ψήφοι στο δημοψήφισμα της 1ης Σεπτεμβρίου (για την επαναφορά του Γεωργίου Β') ήταν το ποσοστό της αποχής του Μαρτίου, η σύνθεση θα ήταν πολύ διαφορετική.

Αντί για παντοκρατορία του Λαϊκού κόμματος στη Βουλή, θα είχαμε μια κεντροδεξιά ή και κεντροαριστερή κυβέρνηση με μια πιο ήρεμη πορεία προς την ομαλότητα. Θα είχαμε 140 αντί τις 205 έδρες του Λαϊκού κόμματος, 40 αντί τις 68 της ΕΠΕ, 35 αντί τις 48 των Φιλελευθέρων, 15 αντί τις 20 του Ζέρβα και 105 αντί το μηδέν της Αριστεράς.

Η αποχή ήταν και η απαρχή του εμφύλιου πολέμου 1946 - 1949, το δεύτερο αντάρτικο όπως αποκλήθηκε. Τυπικό σημείο εκκίνησης η επίθεση στο Λιτόχωρο (30 Μαρτίου του 1946). Όταν η επίθεση έγινε, πέρασε μάλλον απαρατήρητη. Τη θυμήθηκαν στη συνέχεια.

Ενάμιση χρόνο αργότερα, η εφημερίδα «Εξόρμηση» τοποθετούσε το πάρσιμο της καθοριστικής απόφασης στις 26 Μαρτίου του 1946. Έγραφε:

«Άνοιξη του 1946. Ο μοναρχοφασισμός, που άρπαξε την εξουσία από τα χέρια του ελληνικού λαού, οργιάζει. Συλλαμβάνει, φυλακίζει, δολοφονεί τους αγωνιστές της εθνικής αντίστασης, τους ελασίτες. Για να δικαιώσει τα εγκλήματά του και να νομιμοποιήσει το καθεστώς που επέβαλε στην Ελλάδα ο αγγλοαμερικάνικος ιμπεριαλισμός, ο μοναρχοφασισμός ετοιμάζεται να κάνει τις εκλογές της 31ης του Μάρτη. Το όργιο κορυφώνεται. Λίγοι ελασίτες που ξέφυγαν το μαχαίρι των μοναρχοφασιστών είναι κρυμμένοι στον Όλυμπο. Οι περισσότεροι είναι από το Λιτόχωρο. Στις 26 του Μάρτη, σε μια σπηλιά, οι καταδικωμένοι αγωνιστές του Ολύμπου αποφασίζουν πως από δω και πέρα πρέπει να υπερασπίσουν τη ζωή τους και τη ζωή του δημοκρατικού λαού πιο ενεργητικά. Αποφάσισαν να γίνει μια ενέργεια που θα είχε την έννοια της προειδοποίησης προς το μοναρχοφασισμό από μέρους του λαού. Στόχος της ένοπλης ενέργειας διαλέχτηκε το Λιτόχωρο, όπου οι τρομοκράτες έχουν σακατέψει το λαό με βασανιστήρια και πολλούς αγωνιστές έχουν δολοφονήσει...».

Οχτώ μέρες μετά την επίθεση, οι εφημερίδες δημοσίευσαν μian ανακοίνωση στις μέσα

σελίδες:

«Κατά τηλεγράφημα του διοικητού χωροφυλακής Κατερίνης, την 20.30' του Σαββάτου 30ής Μαρτίου, συμμορία εξ εκατό και πλέον κομμουνιστών, ωπλισμένων δι' αυτομάτων όπλων και όλμων, προσέβαλον δολοφονικώς τους εις τον σταθμόν χωροφυλακής Λιτοχώρου στρατωνιζομένους άνδρας της χωροφυλακής και εθνοφυλακής, οι οποίοι προωρίζοντο δια την τήρησιν της τάξεως κατά τας εκλογάς. Επηκολούθησε συμπλοκή διαρκέσασα πλέον της ώρας, καθ' ην το οίκημα του σταθμού χωροφυλακής ανεφλέγη εκ των βλημάτων όλμων και εμπρηστικών χειροβομβίδων. Η συμμορία, μετά την πραγματοποίησιν του εγκληματικού σχεδίου της, ετράπη προς την ορεινήν δασώδη περιοχήν του Ολύμπου...».

Η «Εξόρμηση» μιλούσε για 23 νεκρούς κι από τις δυο πλευρές. Η ανακοίνωση για οχτώ νεκρούς από την πλευρά των αμυνομένων. Η «Εξόρμηση» μιλούσε για συλλήψεις, φυλακίσεις και δολοφονίες αριστερών πριν από τις εκλογές. Οι πηγές της Δεξιάς τις παραδέχονται σε πιο ήπια μορφή αλλά τις τοποθετούν στην εποχή πριν από το δημοψήφισμα και όχι πριν από τις εκλογές.

Η επίθεση έγινε στις 30 Μαρτίου. Σύμφωνα με πηγές του ΚΚΕ, την εντολή έδωσε ο Νίκος Ζαχαριάδης. Γεννημένος το 1903, είχε δραπετεύσει στη Σοβιετική Ένωση, όταν καταδικάστηκε για φόνο. Επέστρεψε κρυφά στην Ελλάδα (1931) κι ανέλαβε γραμματέας του ΚΚΕ. Το 1935, εκλέχτηκε βουλευτής και στην κατοχή στάλθηκε από τους Γερμανούς στο Νταχάου.

Κατόρθωσε να επιβιώσει κι από το 1945 ήταν πάλι γραμματέας του ΚΚΕ. Όπως και να έχει το ζήτημα, οι αφόρητες πιέσεις της Δεξιάς στην ύπαιθρο οδήγησαν κομματικά στελέχη και οπαδούς της Αριστεράς στη συγκρότηση αντάρτικων ομάδων με τη διεύθυνση του στρατηγού και στελέχους του ΚΚΕ, Μάρκου Βαφειάδη. Το δημοψήφισμα (1 Σεπτεμβρίου του 1946) έγινε κάτω από αφόρητες συνθήκες κι έδωσε 68,3% υπέρ της βασιλείας (1.400.000 ψήφοι έναντι 525.000). Ο Γεώργιος Β' επανήλθε στην Ελλάδα δυο μόλις μήνες πριν να εγκαταλείψει τα Βαλκάνια ο τελευταίος από τους λοιπούς μονάρχες της περιοχής (ο Μιχαήλ της Ρουμανίας). Πέθανε την 1η Απριλίου του 1947. Τον διαδέχτηκε ο αδερφός του Παύλος (1901 - 1964).

Στην αρχή, ο δημοκρατικός στρατός αντιμετώπιζε μόνο τη χωροφυλακή και είχε επιτυχίες, που συνεχίστηκαν κι όταν ανέλαβε ο στρατός. Όταν η ζυγαριά άρχισε να γέρνει επικίνδυνα υπέρ των ανταρτών, παρενέβησαν οι Αμερικανοί. Το «δόγμα Τρούμαν» (12 Μαρτίου του

1947) σήμανε την αποχώρηση του Σοβιετικού πρεσβευτή από την Αθήνα και την υποκατάσταση των Βρετανών από τους Αμερικανούς στην Ελλάδα (1 Ιουνίου του 1947). Τα πράγματα αγρίεψαν κι εξελίχθηκαν σε αιματηρό εμφύλιο πόλεμο. Παρενέβη ο ΟΗΕ: Μια επιτροπή του στάλθηκε να συμβιβάσει την κατάσταση. Περιορίστηκε να διαπιστώσει τα ήδη γνωστά:

«Οι αντάρτες κομμουνιστές ενισχύονται από τους βόρειους γείτονες της χώρας, η Δεξιά εφαρμόζει καταπιεστικά μέτρα».

Στις 24 Δεκεμβρίου του 1947, ο παράνομος ραδιοσταθμός ανάγγειλε τη συγκρότηση της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης («κυβέρνησης του βουνού»), με πρωθυπουργό τον Μάρκο Βαφειάδη. Τον κυβερνητικό στρατό ανέλαβε ο αρχιστράτηγος Αλέξανδρος Παπάγος. Το 1948 βρήκε τον δημοκρατικό στρατό να σημειώνει επιτυχίες έχοντας δύναμη 26.000 άνδρες έναντι των 220.000 του τακτικού στρατού. Ήδη, όμως, τα βόρεια σύνορα έκλειναν. Αν πιστέψουμε τον Μίλοβαν Τζίλας, με διαταγή του Στάλιν.

Από το καλοκαίρι, ο τακτικός στρατός πετύχαινε μεγάλες αλλ' όχι καθοριστικές νίκες στη Ρούμελη και στον Γράμμο. Το φθινόπωρο του 1948, ο δημοκρατικός στρατός ξαναγύρισε στις νίκες κι οχυρώθηκε στο Βίτσι ελέγχοντας τη βορειοδυτική και τη δυτική Ελλάδα ως τη Ρούμελη. Επιθέσεις στη Νάουσα, την Καρδίτσα, το Καρπενήσι και τη Φλώρινα έδειξαν πως ο δημοκρατικός στρατός εξακολουθούσε να διαθέτει δύναμη, παρά τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στην Πελοπόννησο.

Η μεταστροφή άρχισε ραγδαία με την είσοδο του 1949. Ο Τίτο είχε αποκηρυχτεί από την Κομινφόρμ, ενώ στην Ελλάδα (21 Ιανουαρίου) σχηματίστηκε κυβέρνηση ευρύτατης συνεργασίας με πρωθυπουργό τον Θεμιστοκλή Σοφούλη, που πέθανε και τον διαδέχτηκε (24 Ιουνίου) ο Αλέξανδρος Διομήδης. Στις 4 Φεβρουαρίου (1949), ο παράνομος ραδιοσταθμός ανάγγειλε την καθαίρεση του Μάρκου Βαφειάδη και την αντικατάστασή του από τον γενικό γραμματέα του ΚΚΕ, Νίκο Ζαχαριάδη. Ο δημοκρατικός στρατός νικήθηκε σε συνεχείς μάχες (Μάρτιος), στα Κερδύλια, στον Βάλτο, στην Άρτα και στον Αχελώο. Νέες ήττες ακολούθησαν από τον Μάιο στη Ρούμελη και στη Θεσσαλία.

Χωρίς εφόδια, με κλεισμένα τα σύνορα προς την Γιουγκοσλαβία και με την Αλβανία να αφοπλίζει όποιον περνούσε τα δικά της σύνορα, εκτεθειμένος στην αεροπορία, που κυριαρχούσε στον αέρα, ο δημοκρατικός στρατός υποχώρησε στην Πίνδο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Αθήνας, 4.700 άνδρες και γυναίκες οχυρώθηκαν στον Γράμμο και 6.700 στο

Βίτσι. Απέναντί τους, επτά μεραρχίες, δυο ανεξάρτητες ταξιαρχίες, δέκα τάγματα της εθνοφρουράς, συντάγματα πυροβολικού και αεροπορία.

Στο Βίτσι, η μάχη ξεκίνησε στις 2 και τέλειωσε στις 16 του Αυγούστου. Νεκροί κατά την Αθήνα, 256 του κυβερνητικού στρατού και 1.182 των ανταρτών. Στον Γράμμο, η τελική επίθεση ξεκίνησε στις 25 Αυγούστου με θεατές τον βασιλιά Παύλο και τον Αμερικανό αντιστράτηγο Βαν Φλιτ. Πενήντα νεοαφιχθέντα αμερικανικά μαχητικά αεροπλάνα κάθετης εφόρμησης δοκιμάστηκαν στην πράξη. Στις 29 του μήνα, το Βίτσι έπεσε. Στοιχίσε 243 νεκρούς του κυβερνητικού στρατού και 900 των ανταρτών, κατά την ανακοίνωση της Αθήνας. Ο εμφύλιος είχε τελειώσει. Όχι όμως κι ο διχασμός.

Στις 5 Ιανουαρίου του 1950, πρωθυπουργός ανέλαβε ο Τζον Θεοτόκης. Η άρση του στρατιωτικού νόμου δημοσιεύτηκε στις 9 Φεβρουαρίου του 1950. Οι εκλογές (22 Μαρτίου του 1951) ανέδειξαν κυβέρνηση με εναλλασσόμενους πρωθυπουργούς τον Νικόλαο Πλαστήρα και τον Σοφοκλή Βενιζέλο. Η Ελλάδα μπήκε στο ΝΑΤΟ στις 15 Μαΐου του ίδιου χρόνου (η επικύρωση της Βουλής, 18 Φεβρουαρίου του 1952). Ο Νίκος Ζαχαριάδης καταδικάστηκε ερήμην σε θάνατο (1953). Αυτοκτόνησε στη Σοβιετική Ένωση.

Το ΚΚΕ νομιμοποιήθηκε το 1974, αμέσως μετά τη μεταπολίτευση.

(protagon.gr, 30.3.2016)